

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudkyň Mgr. Evy Šonkové a Mgr. Sylvy Šiškeové v právní věci žalobkyně: **I. B.**, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 1292/25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 8. 6. 2022, č. j. 47000/16898/22/47091/010/TM-OSVČ/PVC1/84/22, o kasační stížnosti žalobkyně proti výroku I. usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 2. 11. 2022, č. j. 55 Ad 4/2022-76,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalobkyně **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalované **s e n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

[1] Žalobou podanou u Krajského soudu v Brně (dále jen „krajský soud“) se žalobkyně domáhá zrušení rozhodnutí žalované ze dne 8. 6. 2022, č. j. 47000/16898/22/47091/010/TM-OSVČ/PVC1/84/22, jímž bylo zamítnuto její odvolání a potvrzen platební výměr Okresní správy sociálního zabezpečení Žďár nad Sázavou ze dne 25. 4. 2022, č. j. 47016/130/8014/25.4.2022/75/JP, kterým jí byla uložena povinnost uhradit doplatek na pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti za rok 2020 ve výši 12 513 Kč. Ještě před podáním žaloby přitom žalobkyně požádala o ustanovení zástupce pro dané řízení, čemuž krajský soud nevyhověl usnesením ze dne 24. 8. 2022, č. j. 55 Na 6/2022-44.

[2] V žalobě setrvala na tom, že k ochraně práv je nutné jí ustanovit zástupce z řad advokátů, pročež o něj znovu požádala. Řešenou věc považovala za natolik právně složitou, že ji není schopna sama posoudit.

[3] Krajský soud výrokem I. usnesení ze dne 2. 11. 2022, č. j. 55 Ad 4/2022-76 (dále jen „napadené usnesení“), žádost žalobkyně o ustanovení zástupce zamítl. Poukázal na to, že o obdobné žádosti již jednou rozhodoval a neshledal ji důvodnou. Tehdy konstatoval, že žalobkyně je občankou České republiky a držitelkou vysokoškolského titulu, což samo o sobě svědčí o tom, že má alespoň základní povědomí o právních poměrech a svých právech v soudním řízení. Dlouhodobě podnikala jako osoba samostatně výdělečně činná v oboru účetních poradců, pročež není osobou zcela práva neznalou. Její kvalifikace jí ve vztahu k uloženému doplatku na pojistném nepochybně umožňuje dostatečně hájit svá práva. Schopnost řádné obrany ostatně prokázala v odvolání proti platebnímu výměru, v němž argumentovala srozumitelně a přehledně, včetně odkazů na relevantní ustanovení zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. V projednávané věci krajský soud odkázal na své dřívější posouzení a zdůraznil, že nepovažuje za rozhodné, v jakém oboru (ekonomie a nikoliv právo) žalobkyně vysokoškolské vzdělání získala. Akcentoval skutečnost, že žalobkyně i v rámci soudního řízení již učinila několik podání dobré úrovně s přiměřenou právní argumentací; v zákonné lhůtě podala bezvadnou žalobu se všemi náležitostmi včetně žalobních bodů, rovněž zvládla formulovat žádost o přiznání odkladného účinku, které bylo vyhověno. Byť nyní doložila, že v oboru účetních poradců fakticky nepodnikala, nic to nezměnilo na tom, že zastoupení advokátem není k ochraně jejích práv nezbytně třeba; pouhé osobní přesvědčení o složitosti věci k ustanovení zástupce nepostačuje.

[4] Proti výroku I. napadeného usnesení podala žalobkyně (dále též „stěžovatelka“) kasační stížnost, ve které navrhla jej zrušit. Namítá, že problematika, jíž se týká rozhodnutí žalované, převyšuje rámec základního přehledu v právu; nadto správní právo považuje za nejsložitější právní oblast. Nesouhlasí s tím, že by se pouze s ohledem na své vysokoškolské vzdělání ekonomického směru měla orientovat v soudním řízení; upozorňuje, že běžný občan se k takovým informacím dostává těžko. Navštívila dvě občanské poradny, kde jí pomohli sepsat žalobu se všemi požadovanými náležitostmi a taktéž precizovat žádosti o odkladný účinek, ustanovení zástupce z řad advokátů a osvobození od soudních poplatků. Tímto však kompetence občanské poradny končí a dále jí už v předmětné věci nemohou pomoci.

[5] Žalovaná se ke kasační stížnosti nevyjádřila.

[6] Nejvyšší správní soud (dále též „NSS“) se nejprve zabýval posouzením, zda byly splněny podmínky řízení. Zjistil, že kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou, proti rozhodnutí, vůči němuž je ve smyslu § 102 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“) přípustná a jsou splněny i obsahové náležitosti stížnosti dle § 106 s. ř. s. V souladu se závěry usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014-19, č. 3271/2015 Sb. NSS, není podání kasační stížnosti proti procesnímu rozhodnutí krajského soudu (s výjimkou procesního rozhodnutí, kterým se řízení o žalobě končí) spojeno s povinným zastoupením advokátem; napadené usnesení je nepochybně právě takovým procesním rozhodnutím.

[7] Nejvyšší správní soud posuzoval kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené usnesení netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

pokračování

[8] Kasační stížnost není důvodná.

[9] Předně je na místě zdůraznit, že v řízení o žalobě není zastoupení advokátem povinné. Soudní řád správní však umožňuje, aby byl účastník řízení zástupce ustanoven, a to za současného splnění čtyř předpokladů (§ 35 odst. 10 s. ř. s. ve spojení s § 36 odst. 3 téhož zákona): 1/ je podán návrh na ustanovení zástupce, 2/ podaný návrh na zahájení řízení není zjevně neúspěšný, 3/ žadatel doložil nedostatek prostředků pro vedení řízení a 4/ ustanovení zástupce je nezbytně třeba k ochraně navrhovatelových práv (srov. rozsudek NSS ze dne 17. 9. 2015, č. j. 1 As 197/2015-19).

[10] Spornou je v posuzované věci toliko otázka, zda byla v případě stěžovatelky v řízení před krajským soudem naplněna čtvrtá z výše uvedených podmínek, tj. zda bylo ustanovení zástupce nezbytně třeba k ochraně stěžovatelčiných práv.

[11] Z judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že správní soud by měl při posuzování naplnění této podmínky přihlížet zejména k charakteru projednávané věci, k osobnostním poměrům žalující osoby, k úrovni žaloby, případně dalších podání, z nichž lze dovodit úroveň povědomí žalobce o jeho právech v soudním procesu a vůbec právních poměrech v České republice, a také k tomu, zda je účastník řízení českým občanem a ovládá český jazyk (srov. např. rozsudky NSS ze dne 30. 9. 2003, č. j. 1 Azs 5/2003-46, ze dne 26. 2. 2004, č. j. 6 Azs 19/2003-45, ze dne 8. 1. 2013, č. j. 3 As 92/2012-34, ze dne 31. 5. 2011, č. j. 5 Afs 20/2011-62, či ze dne 21. 5. 2015, č. j. 7 As 84/2015 - 14). Za hlavní kritérium pro závěr soudu o potřebě ochrany práv účastníka řízení je pak považován návrh (žaloba) a jeho obsahová a formální úroveň, neboť právě formulace návrhu (žaloby) klade na účastníka řízení po odborné stránce největší nároky (srov. např. rozsudky NSS ze dne 27. 5. 2004, č. j. 4 As 21/2004-64, a ze dne 27. 9. 2017, č. j. 1 As 312/2017-12). Ustanovení zástupce k ochraně práv přitom představuje institut mimořádný, což musí mít svůj odraz právě i ve zkoumání charakteru (povahy) věci; ten je třeba posuzovat jak v rovině obecné, tak i na základě individuálního významu dotčeného práva pro účastníka řízení, který se jeho ochrany domáhá. K této problematice srov. též rozsudky NSS ze dne 23. 9. 2019, č. j. 7 As 130/2019-13, či ze dne 27. 3. 2019, č. j. 8 As 394/2018-18.

[12] Nejvyšší správní soud naznal, že v projednávané věci se krajský soud shora uvedenými kritérii pro posouzení naplnění podmínky, zda bylo ustanovení zástupce pro řízení o žalobě nezbytně třeba k ochraně stěžovatelčiných práv, dostatečně zabýval a přesvědčivě odůvodnil, proč její žádost zamítl. Stěžovatelka v kasační stížnosti namítá, že správní právo je složitá právní oblast a ona nedisponuje dostatečnými znalostmi ohledně problematiky hrazení doplateků na pojistné na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti; podání předložená krajskému soudu přitom nesesala sama, nýbrž za asistence pracovnice občanské poradny, která jí již nemůže právní pomoc dále poskytovat. Žádné z těchto tvrzení ovšem ničeho nemění na rozhodující skutečnosti, že stěžovatelka (byť díky pomoci třetí osoby) podala ke krajskému soudu bezvadnou žalobu, přičemž ani netvrdí, že by ji prostřednictvím advokáta ještě chtěla jakkoliv doplňovat; ostatně rozšířit ji o nové (doposud neuplatněné) žalobní body by již nemohla s ohledem na uplynutí lhůty pro podání žaloby (§ 71 odst. 2 ve spojení s § 72 odst. 1 s. ř. s.). Poukázat lze též na to, že stěžovatelka uspěla se svou žádostí o přiznání odkladného účinku žalobě (srov. výrok II. napadeného usnesení), tudíž jí bezprostředně nehrozí žádná újma, k jejímuž

zabránění by naléhavě potřebovala právní pomoc; nadto je možné konstatovat, že podání sepsaná stěžovatelkou ve spolupráci se zaměstnankyní občanské poradny jsou vypracována formálně i obsahově na tak kvalitní úrovni, že jsou plně projednatelná.

[13] V současné fázi řízení před krajským soudem by se případný stěžovatelce ustanovený zástupce mohl toliko účastnit jednání, jehož konání však není pro řádné rozhodnutí ve věci nezbytné, neboť žádný z účastníků řízení nenavrhuje provedení dokazování (nad rámec obsahu správního spisu) a stěžovatelka může podle § 51 odst. 1 s. ř. s. souhlasit s rozhodnutím bez nařízení jednání; žalovaná tak již učinila ve svém vyjádření ze dne 7. 10. 2022. Pokud by stěžovatelka na jednání, jehož nařízení není třeba, přesto trvala (což je nepochybně její právo), může se na něj dostavit osobně a vystupovat vůči subjektům řízení za pomoci poučovací činnosti soudu o jejích procesních právech a povinnostech (§ 36 odst. 1 s. ř. s.), a to i jako osoba neznalá právní úpravy týkající se řízení před správními soudy. Nezbytné není ani ustanovit stěžovatelce zástupce za účelem doručování konečného rozhodnutí v dané věci. Nelze přitom předpokládat, že by ustanovený zástupce z řad advokátů v předmětném řízení učinil jiné, pro ochranu práv stěžovatelky nezbytné, úkony právní služby.

[14] Nejvyšší správní soud proto dospěl k závěru, že krajský soud posoudil existenci podmínek pro ustanovení zástupce správně; ze shora uvedených důvodů kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[15] Soud rozhodl o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatelka nebyla v řízení o kasační stížnosti úspěšná, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalované, jíž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, protože jí v řízení o kasační stížnosti nevznikly žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 25. ledna 2023

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu